

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Devarim

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 594 [1833 oder 1834]

בי האר

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8969

יב (א) דיעועם זינד דיא געזעטצע אונד דיא רעכטע, דיא איהר זארגפעל טיג צו בעאכאכטען האכעט, אין דעם לאנדע, דאז דער עזיגע, דער גאטט אייערער עלטערן, דיר איינצונעהמען גיבט, צו אללען צייטען, זא לאנגע איהר אויף דיעועם ערדרייכע לעבען ווערדעט. (ג) איהר מיססעט אללע דיא שטעללען צערשטערען, ווא דיא פעלקער, דיא איהר אויס טרייבעט, איהרען געטטערן געדיענעט האכען; אויף הא הען בערגען, אויף היגעלן, אונד אונטער יעדעם גרינען בויעט. (ג) רייסעט איהרע אלטארע איין, צערברעכעט איהרע שטאנדוילען, פער ברענגעט איהרע האיע, הויעט דיא

יב (א) אלה החקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות בארץ אשר נתן יהוה אלהי אבותי לך לרשתה כל הימים אשר אתם חיים על האדמה: (ג) אבדו את אבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן: (ג) ונתצתם את מזבחתם ואת אשדותם ואת מצבתם ואת אשוריהם תשרפון

באש

ר ש י

יב (ב) אבד תאבדון. אבד ואת כתאבדון מכאן לעוקר עבודת אלילים שצריך לשרש אחרים: את כל המקומות אשר עבדו שם וגו'. ומה תאבדון מהם את אלהיהם אשר על ההרים: (ג) מזבח. של אבנים הרבה: מזבח. של אבן אחת והיא בימיו שנינו במשנה אבן שחלבה מתחלה לבימוס: אשרה. אילן הנעבד: ואנדתם

תרגום אונקלוס

יב (א) אלון קימיא ודיניא דחפרון למעבד בארעא די יהב יי אלהא דאבאקתך לך למירתה כל יומיא די אתון קימין על ארעא: (ג) אבדא האבדון ית כל אתריא די פלחו תמן עממיא די אתון ירתין יתהון ית טענתהון על טוריא רמיא ועל רמחא ותחות כל אלן עבוף: (ג) ותתצעון ית איגוריהון ותמברון ית קמתהון ואשריהון תוקדון

בנורא

ב א ו ר

יב (א) אלה, עתה יתחיל לבאר הדינין הסתומים ולהוסיף מה שנתחדש במדבר ועיין בראש הספר: (ב) אשר עבדו שם הגוים וגו' את אלהיהם, ותיבת אשר אתם יורשים אותם הם כמו מאמר מוסגר: עץ רענן, כתרגומו אילן עבוף, כלומר אילן שענפיו מרובים וארוכים שזחת כלו היו עובדים לאלילים. (ג) מצבתם, יתכן שהמלכה היא אבן שעליה היה נתון האליל, או כלי ההקטרה והניסוך (פאטטאטענט, טטאנדוינע), ואשריהם, אילן הנעבד, (רש"י), לדעת המתרגם האשכנזי הוא מקום שבו שוליים אילנות רבות והוא כמו יער קטן, אבל האילנות עומדים

בְּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן
וְאִבְדַתֶּם אֶת־שָׁמַם מִן־הַמְּקוֹם
הַהוּא: (ד) לֹא־תַעֲשׂוּן כֵּן לַיהוָה
אֱלֹהֵיכֶם: (ה) כִּי־אִם־אֶל־הַמְּקוֹם
אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־
שְׁבִטֵיכֶם לְשׁוֹם אֶת־שְׁמוֹ עִם
לְשַׁכְּנֹו תִדְרָשׁוּ וּבֹאתָ שְׁמָה:
(ו) וְהִבַּאתֶם שְׁמָה עֲלֵיתִיכֶם
וּזְבַחֵיכֶם וְאֵת מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם וְאֵת

תרומת

דיאגעשניטצטען בילדער איה:
רעה געטטער אום, אונד פֿער־
טילגט איהרען נאמען פֿאן
דעמועלבען אָרטע. (ד) דעם
עוויגען אייערעם גאָטטע
זאללט איהר אויף דיעזע
ווייזע ניכט דיענען; (ה) זאג־
דערן צו דעם אָרט הין, דען
ער אויס זאללען אייערען
שטענמען ערוועהלען ווירד,
זיינען נאמען דאָהין צו זעטצען,
צו דיעזער זיינער רעזידענץ
זאללט איהר וואללען, דאָרט־
הין זאללט דוא קאָממען;
(ו) דאָרט הין זאללט איהר

אייערע גאנצע אָפֿפֿער, אונד אנדערע שלאָכטאָפֿפֿער, אייערע צעהנטען, אייערע מילדע

הע־

בְּנוֹרָא וְצִלְמֵי טַעֲוִתְהוֹן תְּקוּצְעוּן וְתוֹבְדוּן
יֵת שׁוּמְתָן מִן אַתְרָא הַהוּא: (ד) לֹא
תַעֲבִדוּן בְּדִין קָדָם יְיָ אֱלֹהֵכוֹן: (ה) אֲלֵהוֹן
לְאַתְרָא דִּי יִתְרַעֵי יְיָ אֱלֹהֵכוֹן מִכָּל שְׁבִטֵיכוֹן
לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתִּיהָ תִּפְּוֹן לְבֵית שְׁכִינְתִּיהָ
תַּתְּבַעוּן וְתִיחֹוּן לְתַפְּוֹן: (ו) וְתִיחֹוּן לְתַפְּוֹן
עֲלֻתְכוֹן וְנִכְסַח קִידְשֵׁיכוֹן וְיֵת מַעֲשֵׂרְתֵיכוֹן

וית

חובה: מעשרותיכם. מעשר בהמה ומעשר

ואזדתם את שמים. לכנות להם שם לגנאי
בית גלייא קורין לה בית כריא עין כל
קורין עין קין: (ד) לא תעשו כן. להקטיר
לשמים בכ"מ כי אם במקום אשר יבחר.
ד"א ונתלתם את מזבחותם ואזדתם את
שמים לא תעשו כן. אזורה למוחק את
השם ולנותן אבן מן המזבח או מן העזר
אמר ר' ישמעאל ובי תעל' על דעתך
שישראל נותנין את המזבחות אלא שלא
תעשו במעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש
אבותיכם שיתחרב: (ה) לשכנו תדרשו. זה
משכן שילה: (ו) וזבחיכם. שלמים של

שני לאכול לפניו מן החובה:

תרומת

עומדים על סדר מה ויש מקום רחב ביניהם שסוככים בענפיהם ועושים לל, וכן נמלא בספרים
הקדמונים שהיו עובדים במקומות הללו: ופסילי אלהיהם, הם העשנים מעץ, והעד תגדעו
ואין גדיעה על דבר המתפולץ כסלע ואבן, וכן הוא בתרגום אשכנזי. (ד) לא תעשו
כן, הטעם שלא תזבחו על הגזעות וההרים רק אל המקום שישים שמו (הראב"ע והרשב"ם):
(ה) לשכנו תדרשו, לכבודו (מקום משכן כבודו), תדרשו ובאת שמה לראות את פני האדון ה'
אלהי ישראל, וממנו אמרו חכמים שכינה, (הרמב"ן), וכן הוא בתרגום האשכנזי, וכן ת"א
לבית שכינתיה: תדרשו, שתלכו שמה מארץ מרחק, ותשאלו אנה דרך בית ה' ? ותאמרו איש
אל רעהו לבו ונעלה בית אל. כלשון ליון ישאלו דרך הנה פניהם (הרמב"ן) וכן כל"א. (ו) עלתיכם,
עולת חובה: זבחיכם, שלמים של חובה, (רש"י): מעשרתיכם, מעשר בהמה ומעשר שני. (רש"י):

תרומת

תְּרוֹמַת יְדֹכֶם וְנִדְרֵיכֶם
 וְנִדְבְּתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקִרְכֶם
 וְצִאֲנֵכֶם: (ז) וְאֶכְלֹתֶם-שֵׁם לִפְנֵי
 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם בְּכֹל
 מַשְׁלַח יְדֹכֶם אֹתָם וּבְתֵיכֶם אֲשֶׁר
 בְּרִכְבְּ יְהוָה אֱלֹהֵיךָ: (ח) לֹא
 תַעֲשׂוּן כָּכָל אֲשֶׁר אָנַחְנוּ עֲשׂוּים
 פֶּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל-הַיֶּשֶׁר בְּעֵינָיו:

העבע, נעליעכדע אונד פֿרײא-
 זױלליגע נאָבען, וויא אויך
 דא ערשטגעבורטען אייערעם
 נראָסען אונד קלײנען פֿיעהעם
 ברינגען. (ז) דאָועלבסט פֿאַר
 דעם עױגען אייערעם גאָטטע
 פֿערצעהרען, אונד אייך
 נעכסט אייערן הױזלױטען איין
 פֿערגניגען מאַכען, מיט דעם,
 זא איהר דורך דען זעגען דעם
 עױגען אייערעם גאָטטעם
 ערוואָרבען האַבעט. (ח) איהר
 מיססעט אַללדאָ ניכט אַלזאָ
 טהון, וויא וויר יעצט היער
 טהון, איין יעדער וואָס איהם

ר ש י

חרומת ידכם - אלו הנכורים שנאמר בהם
 ולקח הכהן הטנא מידך (דברים כ"ו):
 ובכורות בקרכם - לתתם לכהן ויקריבו
 שם: (ז) אשר ברכך ה'. לפי הנצרכה
 הנא: (ח) לא תעשון ככל אשר אנחנו
 עושים וגומר - מוכח למעלה על כי אתם
 עובדים את הירדן וגומר כשתעבדו את
 הירדן מיד מותרים אתם להקריב בצמה כל
 י"ד שנה של כנוש וחילוק ובצמה לא תקריבו
 כל

תרגום אונקלוס

וַיַּח אֲפָרְשׁוּת יְדָכוֹן וְנִדְרֵיכוֹן וְנִדְבְּתֵיכוֹן
 וּבְכוּרֵי תוֹרְכוֹן וְעִנְכוֹן: (ז) וְתִיכְלוּן תַּמָּן
 קָדָם יי אֱלֹהֵכוֹן וְתַחֲדוֹן בְּכֹל אוֹשְׁמוֹת
 יְדָכוֹן אַחֲוֹן וְאַיִנֵּשׁ בְּתֵיכוֹן דִּי בְרִכְבְּ יי
 אֱלֹהֵךָ: (ח) לֹא תַעֲבֹדוֹן בְּכֹל דִּי אָנַחְנָא
 עֲבָדִין וְהִכָּא יוֹסָא דִּין גְּבַר כָּל דְּכָשֵׁר
 בעינױהי

ב א ו ר

חרומת ידכם, אלו הנכורים, שנאמר ולקח הכהן הטנא מידך (דברים כ"ד ד'). (רש"י).
 ודרך הפשט לדעת הרמב"ן ז"ל, כל מה שאדם מרים מנכסיו להקדישו לגבוה נקרא תרומה,
 מלאון כל מרים תרומת כסף וגו', וכן אמר במכס ונתת לאלעזר הכהן את תרומת ה' (במדבר
 ל"א כ"ט), והיא חולין גמורין. ואמר תרומת ידכם, מה שתרימו ברזונכם מן הנא בידכם, שלא
 נטעה בתרומת הכהנים. והזכיר בקרבן שלשת מיני הנדרים, והן האומר הרי עלי קרבן,
 והוא נדר, והאומר הרי זה קרבן, והוא נדבה, והתרומה אשר ירים מכל אשר לו כסף או
 זהב, או שיביא בהמתו חולין אל הכהן, ויאמר הרי זה מידי לגבוה, וכל אלה חייבים במחילה:
 (ז) ושמתם בכל משלח ידכם, הטעם ושמתם אתם ובתיכם בכל משלח ידכם אשר ברכך ה'
 אלהיך: משלח ידכם, וכן אם לא שלח ידו, והענין המשתמש בדבר כרצונו וחפצו או מוכרו
 ונותנו או זורקו לים הוא שולח ידו בו, ואם הדבר הוא שלו לפי שראוי להשתמש בו לכל רצונו
 נקרא משלח ידו. (ח) איש כל הישר בעיניו, עושה. והטעם כי ישראל נלטו במדבר לזבח
 כל בקרם ולאוס שלמים לפני המשכן, אבל באיזה מקום שיהיה המשכן יעשה אותם, ואם לא
 ירצה לאכול שור ושה לא יתחייב להביא קרבן כלל, וגם כן אינו חייב להביא בכורות ולא מעשר
 בצמה ומעשר שני, והנה לא יבוא בחיוב המשכן כלל ואפילו ברגלים לא נחייב לבוא לשם,
 וכן אחרי זריקת הדם והקטר החלבים בשלמים יאכל אותם במדבר בכל מקום שירצה, כי לא
 נתן בהם הכתוב מחילה, אבל חובלים אותם במחנה, וחזן למחנה, והנה חזן להם בכל ענין
 הקרבנות חובה רק איש הישר בעיניו יעשה, על כן כוה נכאן כי אחרי המנוחה והנחלה לא
 יעשו כן אבל יבואו בחובה למקום ידוע ונבחר מהשם ויביאו שם הזבחים והמעשרות ויאכלום

בעליעבעט; (ט) דען נאך זייד
 איהר ניכט צו דער רוהע,
 אונד צו דעם בעוויטצע גע.
 קאממען, דען דער עוויגע
 דיין גאטט דיר געבען ווירד.
 (י) איהר ווערדעט אבער איבער
 דען ירדן געהען, אונד אין
 דעם לאנדע וואהנען, דאז דער
 עוויגע אייער גאטט אייך צום
 ערבע געבען ווילל, ער ווירד
 אייך רוהע פֿערשאַפֿען פֿאַר
 אַללען אייערן פֿיינדען אומי-
 הער, אונד איהר ווערדעט
 זיכער אונד רוהג וואהנען;
 (יא) אַלסדאָן זאָללט איהר אַן
 דען אָרט, דען דער עוויגע
 אייער גאטט ערוועהלען ווירד,
 זיינען נאמען דאזעלכסט רעזי-
 דירען צו לאַססען, דאָרטוין
 זאָללט איהר אַלל דאזיעניגע
 ברינגען, וואָס איך אייך געביע.

טהע, אייערע גאנצע אַפֿפֿער אונד אַנדערע שלאַכטאָפֿפֿער, אייערע צעהנטען אונד מילדע

הע

ר ש י

כל מה שאתם מקריבים פה היום במזכן
 שהוא עמכם ומזבח והוא כשר להקריב בו
 מעלות ואשמות נדרים ונדבות אבל בזמה
 אין קרב אלא הנידר והנידב והוא איש כל
 הישר בעיניו נדרים ונדבות שאת'מתנדבים
 על ידי שישר בעיניכם להביאם ולא ע"י
 חובה אותם תקריבו בזמה: (ט) כי לא
 באתם כל אותן י"ד שנה: עד עתה -
 כמו עדין: אל המנוחה. זו שילה: נחלה.
 זו ירושלים: (י) ועברתם את הירדן וישבתם
 בארץ. שתחלקוה ויהא כל אחד מכיר את
 חלקו ואת שבתו: והגית לכם. לאחד
 כבוש וחלוק ומנוחה מן הגוים אשר הניח
 ה' לנשותכם את ישראל (שופטי' ג') ואין
 זו אלא בימי דוד: אז. (יא) והיה המקום
 אומר בדוד והיה כי ישב המלך בביתו וה' הניח

לו

(ט) כִּי לֹא-בִאתֶם עַד-עֹתָה אֶל-
 הַמְּנוּחָה וְאֶל-הַנְּחִלָּה אֲשֶׁר-
 יְהוָה אֱלֹהֵיךָ נָתַן לְךָ: (י) וְעִבְרַתֶם
 אֶת-הַיַּרְדֵּן וְיֹשְׁבֹתֶם בְּאֶרֶץ
 אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִנְחִיל
 אֶתְכֶם וְהָנִיחַ לְכֶם מִכָּל-
 אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וְיֹשְׁבֹתֶם-בְּטוֹחַ: *
 (יא) וְהָיָה הַמְּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר
 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ
 שָׁם שָׁמָּה תָּבִיאוּ אֶת כָּל-אֲשֶׁר
 אֲנֹכִי מִצִּוֶּה אֶתְכֶם עֹלֹתֵיכֶם
 וְזִבְחֵיכֶם מִעֲשֵׂרְתֵיכֶם וְתִרְמַת

ידכם

תרגום אונקלוס

בעיניוהי: (ט) אַרִי לֹא אֶתִּיתוּן עַד בְּעֵן
 גְּבִית גִּיחָא וְלֹא חֲסָנָא דִּי יְיָ אֱלֹהֵיךָ יְהִיב
 לְךָ: (י) וְתַעֲבְרוּן יַת יַרְדְּנָא וְתִחַבְּבוּן בְּאֶרְעָא
 דִּי יְיָ אֱלֹהֵכוֹן מַחְסִין יִתְכוֹן וְיִגִּית לְכוֹן
 מִכָּל בְּעָלֵי דְכַבִּיכוֹן מִסְּחוֹר סְחוֹר וְתִיתְבוּן
 לְרוּחְצוֹן: (יא) וְיְהִי אֶתְרָא דִּי יִתְרַעִי יְיָ
 אֱלֹהֵכוֹן בֵּיה לְאִשְׁרָאָה שְׂכִינְתִּיהָ תִּמְן
 לְחַמֵּן תִּיתוּן יַת כָּל דִּי אָנָּא מִפְּקִיד יִתְכוֹן
 עֲלוֹתֵיכוֹן וְנִכְסֵת קוּדְשֵׁיכוֹן מִעֲשֵׂרֵיכוֹן
 ואשרשות

ב א ו ר

אם נמזיכה לפני ה'. (הרמב"ן). (י) וישבתם בטח, בטח הוא תואר פעל השייכה, כלומר

שחשבו

תרגום אשכנזי

העבע, אונד דיא אויסערלעזע: נע געליכדע, דיא איהר דעם עוויגען צו עהרען געלאבען ווערדעט. (יב) דאזעלבסט זאללט איהר פֿערגניגט זיין פֿאר דעם עוויגען אייערעם גאטטע, איהר, אייערע זעהנע אונד טעכטער, קנעכטע אונד מעגדע, וויא אויך דער לוי, דער אין אייערן טהארען איזט, דען דיעזער ווירד קיינען טהייל אונד קיין ערבגוט אונטער אייך

ראה יב

ידכם וכל מבחר נדריכם אשר תדרו ליהוה: (יב) ושמתם לפני יהוה אלהיכם אתם ובניכם ובנותיכם ועבדיכם ואמהתיכם והלוי אשר בשעריכם כי אין לו חלק ונחלה אתכם: (יג) השמר לך פן תעלה עלתיך בכל מקום

אשר בעקאממען. (יג) היטען דיך, דאס דוא דיינע אפפֿער, ניכט אן יעדעם אָרטע, דער דיר

תרגום אונקלוס

ר ש י

ואפֿרשות ידכון וכל שפר נדריכון די תדרון קדם יי: (יב) ותחדון קדם יי אלהכון אתון ובניכון ובנותיכון ועבדיכון ואמהתכון וליוצא די בקירויכון ארי לית ליה חולק ואחסנא עמכון: (יג) אסתמר לך דלמא תסיק עלותך בכל אתרא די

לו מכל אויביו מסניב ויאמר המלך אל נתן ראה אנכי יושב בבית ארויס וארון ה' יושב בתוך היריעה (שמואל ב' ז'): שמה תביאו וגו'. למעלה אמור לענין שילה ובאן אמור לענין ירושלם ולכך חלקם הכתוב ליתן היתר בין זו לזו משחרבה שילה ובאן לנוב וחרבה נוב ובאן לנגעון היו הבמות מותרות עד שבאו לירושלים: מבחר נדריכם. מלמד שיביא מן המובחר: (יג) השמר לך. ליתן לא תעשה על הדבר: בכל מקום אשר תראה אשר יעלה בלבבך אבל אתה מקריב על פי נביא כגון אליהו בהר הכרמל:

חחוי באמד

ב א ו ר

שתצנו ישיבה בטחה: (יא) מבחר נדריכם, מלמד שיביא מן המובחר. (רש"י). (יב) ובניכם ובנותיכם ועבדיכם ואמהתיכם, הכל כולל בתיכם הנאמר למעלה, ובאן הוסיף הלוי חייבים אתם לשמרו כי אין לו נחלה כאשר יש לך. (הראב"ע). (יג) השמר לך, הזהיר פעם שנית על זה

ה מ ע מ ר

יב (יב) ושמתם, כאן גלה הכתוב התכלית הנרצה במקדש ה' ובהנחת הקרבנות שם, והוא למען יהי מקום מיוחד אשר שם יתאספו שבטי יה ויגילו וישמחו בה', כי עי"ז תתחזק אהדות האומה, ובקשר אמין לא ינתק יתקשרו כלם יחדיו לב אחד יהי לכלמו ורוח טובת הכללי מרחפת על כל איש ואיש. והנה כל משכיל אשר ישים עין עיוני על מה שנכלל בפרשה הזאת מן פסוק ה' עד פ' י"ג יראה כי דברים נאמרו ונשנו גם פעמים ושלש, והמה: (א) להביא הקרבנות אל מקום הנבחר, (ב) שלא להקריב חוץ לעזרה, (ג) להתייר בשר תאווה, (ד) שלא לאכול את הדם. וחלילה לנו להעלות על הספר מה שטענו המכחישים, הלא שירת האזינו אשר אין ערך לה בזירי הקדש ביסעת לחות, תכחישם על פניהם; אולם מלבד כי חז"ל אשר אנו בני ישראל נאמין בקבלתם דרשו דבר דבור על אופניו עד כי לא תהי' שפת יתר כלל (עיין פרש"י), הנה גם על דרך הפשוט יתכן זה מצלי לתת דופי בלשון למודים של איש חלקים, והוא

אֲשֶׁר תִּרְאֶה: (יד) כִּי אִם-בְּמִקּוֹם
 אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה בְּאַחַד שְׁבִטֵיהָ
 שָׁם תַּעֲלֶה עֲלֵיהָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה
 כָּל אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה: (טו) רַק
 בְּכָל-אוֹת נַפְשָׁהּ תִּזְבַּח וְיֹאכְלֶתָ
 בָּשָׂר בְּבִרְכַת יְהוָה אֱלֹהֶיהָ אֲשֶׁר
 נָתַן-לָהּ בְּכָל-שְׁעָרֶיהָ הַטָּמֵא
 וְהַטְּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ כְּצִבִי וּכְאֵיל:
 (טז) רַק הַדָּם לֹא תֹאכְלוּ עַל-

דיר אין דיא אויגען פֿעללט,
 דאָרבריינגעסט; (יד) זאָנדערן
 אַן דען אָרט, דען דער עוויגע
 אין איינעם דיינער שטעממע
 ערוועהלען ווירד, דאָרטוין
 זאָלסט דוא דיינע גאַנצען
 אָפּפֿער ברינגען אונד דאָ
 זעלבסט אַללעס פֿערריכטען,
 וואָס איך דיר געביעטעהע.
 (טו) יעדאָך קאַנסט דוא אין
 אַללען דיינען טהאַרען, נאָך
 אייגענעם בעליעבען, שלאָג
 טען אונד פֿלייש עססען, נאָך
 דעם זעגען דעם עוויגען דיי
 נעם גאַטטעס, דען ער דיר

הארץ

בעשיערען האָט, דאָזעלבסט קאַן דער אונריינע מיט דעם ריינען עססען, זאָ וויא איין
 רעה אָדער איינען הירש; (טז) נור דאָז בלוט זאָלסט איהר ניכט עססען, זאָנדערן

אויף

תרגום אונקלוס

ר ש י

תְּחִי: (יד) אֱלֹהֵן בְּאַתְרָא דִּי יתְרַעֵי יֵי
 בְּחָדָא מְשַׁבְּטָהּ תַּמָּן תַּפְסִיק עֲלֵנְתָהּ וְחַמָּן
 תַּעֲבִיד כּל דִּי אָנָּא מְפַקִיד לָהּ: (טו) לְחֹד
 בְּכָל רְעוּת נַפְשָׁהּ תַּפּוּס וְחִיכּוּל בְּשָׂרָא
 בְּבִרְכַתָּא דִּי אֱלֹהֵךְ דִּי יְהִיב לָךְ בְּכָל
 קִירוּךְ מְסַאָבָא וְדַכְיָא יְכַלִּיגִיָּה כְּבָשָׂר
 טְבִיא וְאֵילָא: (טז) לְחֹד דְּמָא לָא תִיכְלוּן
 עַל

(יד) באחד שטיך. בחלקו של בנימין
 ולמעלה הוא אומר מכל שבטיכם הא כיצד
 בשקנה דוד את הגורן מארונה היבואי
 גבה הזהב מכל השבטים ומ"מ הגורן
 בחלקו של בנימין היה: (טו) רק בכל
 אות נפשך. כמה הכתוב מדבר אם צבאר
 תאווה להתיירה להם בלא הקרבת אימורים
 הרי אמור במקום אחר כי ירחיב את גבולך
 וגו' ואמרת אוכלה בשר וגו' כמה זה מדבר
 בקדשים שגם בהם מוס שיסדו ויאכלו
 בכל מקום יכול יסדו על מוס עובר תלמוד
 לומר רק: תזבח ואכלת. אין לך בהם

היתר גיזה וחלב אלא אכילה על ידי זביחה: העמא והטהור. לפי שבאו מכה קדשים שאמר
 בהם והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל (ויקרא ז') הוכרך להתייר בו שטמא וטהור אוכלים
 בקערה אחת: כלבי וכאיל. שאין קרבן בזה מהם: כלבי וכאיל. לפוטרו מן הזרוע והלחיים
 והקיבה: (טז) רק הדם לא תאכלו. אף על פי שאמרתי לך בו זריקת דם במזבח לא

ב א ו ר

זה כדי להזיח בשר תאווה שמותר לזבחו בכל מקום, ובעבור שהשלמי' הם קודש ויש כרת על
 טמא שאכל בשר קודש אמר על בשר תאווה שמותר העמא והטהור לאכול יחדיו. (פירוש הראב"ע):
 (טו) כצבי וכאיל, שאינו קרב על המזבח, ולשון רש"י כלבי וכל ל לפוטרו מן הזרוע והלחיים
 והקבה: (טז) רק הדם, אעפ"י שאמרתי לך שאין בו זריקת דם במזבח לא תאכלו. (רש"י).

ה מ ע מ ר

והוא כי עד הנה דבר משה את דברי התורה אל אהרן ואלעזר והזקנים (כמו שהביא רש"י
 בפסוק כי תשא ל"ד ל"ב), והמה פירשו לעם, אך עתה דבר הוא אל כל עדת ישראל ואם ראה
 שלא הבינוהו כלם שניה להם עוד הפעם והרחיב לבאר, ולזה תראה כי כל הדברים אשר נכפלו
 בו יבואו תמיד בפעם השנית ביתר באור.

הָאָרֶץ תִּשְׁפַּכְנוּ כַּמַּיִם: (יז) לֹא-
 תֹכֵל לֵאכֹל בִּשְׁעָרֶיהָ מַעֲשֵׂה-
 דַּגְנָה וְתִירְשָׁה וַיִּצְהָרָה וּבְכֹרֶת
 בְּקָרָה וְצֹאנָה וְכָל-נִדְרֶיהָ אֲשֶׁר
 תִּדְרֹג וְנִדְבַתֶּיהָ וְתִרְוַמַת יָדָהּ: (יח) כִּי
 אִם-לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיהָ תֵאכְלֶנּוּ
 בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיהָ
 בְּוֹ אֶתֶרָה וּבְנֶהָ וּבְתָהָ וְעַבְדָּהָ
 וְאִמָּתָהּ וְהַלְוֵי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיהָ
 וְשִׁמְחֹתָ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיהָ בְּכָל
 מִשְׁלַח יָדָהּ: (יט) הַשְּׁמַר לָהּ פֶּן-

אויף דיא ערדע גיסען, וויא
 וואססער. (יז) צללין דען
 צעהנטען פֿאַן דיינעם געטריי-
 דע, מאַסט אונד עהל, דיא
 ערשטגעבורטען דיינעם גראַסן
 אונד קליינען פֿיעהעס, אונד
 צללע געליכדע דיא דוא געלאָ-
 בען ווירסט, צללע פֿריוויללגן
 געשענקע אונד מילדע העכע
 דאַרפֿסט דיא אין דיינען
 שטערטען ניכט פֿערצעהרען;
 (יח) זאנדערן אן דעם אַרטע,
 דען דער עוויגע דיין גאַטט
 ערוועהלען ווירד, זאַללסט
 דיא זאַלעס פֿערצעהרען,
 דיא, דיין זאַהן אונד דיינע
 טאַכטער, דיין קנעכט, דיין
 נע מאַגד אונד דער לוי, דער

אין דיינען טהאַרען איזט; אונד דיר פֿאַר דעם עוויגען דיינעם גאַטטע, מיט דעם,
 וואָס דיינע הענדע ערוואַרבען, איין פֿערגניגען כאַצען. (יט) היטע דיק, דאַס דיא
 דען

תרגום אונקלוס ר ש י

על ארעא תשגיגיה כמא: (יז) לית לך
 רשו למיכל בקירוף מעשר עבירה
 וחמרף ומישחה ובכורי חרף וענה וכל
 נדרך די תדר ונדבתך ואפרשות ידך:
 (יח) אלהן קדם יי אלהך תכליגיה באחרא די
 יחריעי יי אלהך ביה את וקרף וקרף ועבדך
 ואמתך וליעא די בקרף ותחדי קדם יי אלהך
 בכל אושטות ידך: (יט) אסתמר לך דלמא
 חשבוק

תאכלנו: תשכנו כמים. לומר לך שאין
 לך בשר בסוי. דבר אחר הכי הוא כמים
 להשיר את הזרעים: (יז) לא תוכל. נא
 הכתוב ליתן לא תעשה על הדבר וזמער
 שני הכתוב מדבר: לא תוכל. ר' יהושע
 בן קרטה אומר יכול אתה אבל איך רשאי
 בינך בו ואת היבוס יושבי ירושלים לא
 יכלו בני ישראל להורישם (שופטים א')
 יכולים היו אלא שאין רשאי לפי שכת
 להם אנהם ברית כזלקת מהם מערת
 המכסה. ולא יבוסים היו אלא חתיים
 היו אלא על שם העיר שזמה יבוס כך
 מסורש בפרקי דר"א והוא שנאמר כי אם
 פסירך העורים והפסחים (שמואל ב' ה')

למים שכתוב עליה' את השנועה: ובטורות בקרף. אזכרה לכהנים: ותרומת ידך. אלו הכתובים:
 (יח) לפני ה'. לפני מן החימה: והלוי אשר בשעריך. אם אין לך לתת לו מחלקו כגון מעשר
 ראשון תן לו מעשר עני אין לך מעשר עני הזמינהו על שלמך: (יט) השמר לך. ליתן לא תעשה

ב א ו ר

(יז) לא תוכל, איך רשאי: לאכל בשעריך מעשר דגנך וגו', עם הלוי ידבר, גם בישראל
 זמער שני על דעת רבים, ובכרת בקרף ולאך עם הכהנים ידבר כי הלויים גם הכהנים בכלל
 ישראל, כמו ואלו אחכם (דברים ג' י"ח), שדבר עם שני שטים וחזי לבד, וכן אך פדה
 מסדה (במדבר י"ח ע"ו), עם ישראל ידבר, והטעם מי שהוא חייב לפדות, וכן לא: ול בשעריך
 וכן לפני ה' אלהיך תאכל ו מי שהוא חייב לאכלו. (הראב"ע): (יט) השמר לך, הוסיף להזהיר
 על

תַּעֲזֹב אֶת-הַלֵּוִי כָּל-יְמֵיךָ עַל-
 אֲדַמְתֶּךָ: ס (כ) כִּי-
 יִרְחִיב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת-גְּבֻלְךָ
 כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר-לְךָ וְאָמַרְתָּ אֲכַלְהָ
 בָּשָׂר כִּי-תֵאָוֶר נַפְשֶׁךָ לֶאֱכֹל
 בָּשָׂר בְּכָל-אוֹת נַפְשֶׁךָ תֹאכַל
 בָּשָׂר: (כא) כִּי-יִרְחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם
 אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹם ה'
 שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצִּיֵּאֲנֶךָ

דען לוי ניכט פֿערלאַססעסט, זאָ
 לאַנגע דוא אויף דיינעם ערד.
 רייכע לעבעסט. (כ) ווען
 דער עוויגע דיין גאָטט דיינע
 גרענצען ערווייטערן ווירד, וויא
 ער דיר פֿערהייסען, אונד דוא
 שפּריכסט, איך מעכטע פֿלייש
 עססען, ווייל דיר עטוואַ דיא
 לוסט אַנגעקאָממען, וועלכעס
 צו עססען, זאָ קאַננסט דוא
 נאָך וואָהלגעפֿאללען פֿלייש
 עססען. (כא) דער אָרט, דען
 דער עוויגע דיין גאָטט ערוועה-
 לען ווירד, זיינען נאָמען דאָ-
 הין צו זעטצען, דירפֿטע צו

ווייט אַב פֿאָן דיר זיין, דוא קאַננסט דאָהער פֿאָן דיינעם גראָסען אונד קליינען פֿיעה,

תרגום אונקלוס

ר ש י

תשבוק ית ליוֹאָה כָּל יוֹמָךָ עַל אֲרַעָךָ:
 (ג) אָרִי נִפְתִּי יִי אֱלֹהֶיךָ ית תְּחוּמָךָ בְּמֵא
 דִּי טָלִיל לְךָ וְחִימֵר אֵיכּוּל בְּשָׂרָא אָרִי
 תְּחַרְעֵי נַפְשֶׁךָ לְמִיכַל בְּשָׂרָא בְּכָל רְעוּת
 נַפְשֶׁךָ תֵּיכּוּל בְּשָׂרָא: (כא) אָרִי יִתְרַחַק
 מִנֶּךָ אַחֲרָא דִּי יִתְרַעֵי יִי אֱלֹהֶיךָ לְאַשְׁרָאָה
 שְׂכִינְתֵיהּ תַּמָּן וְחַבּוּס מִתּוֹרְךָ וּמַעֲנָךָ דִּי

על הדבר: על אדמתך. אבל בגולה איך
 מוזהר עליו יותר מעניי ישראל: (כ) כי
 ירחיב וגומר. למדה תורה ד"א שלא יתאזר
 אדם לאכול בשר אלא מתוך רחבת ידיים
 ועושר: בכל אות נפשך וגומר. אבל במדבר
 נאמר להם בשר חולין אלא א"כ מקדישה
 ומקריב' שלמים: (כא) כי ירחק ממך המקום.
 ולא תוכל לבא ולעשות שלמים בכל יום כמו
 עכשיו שהמשכן הולך עמכם: והצח וגו'
 כאשר

ב א ו ר

שלא לעזוב את הלוי לפי שאין לו חלק ונחלה ואתה על אדמתך: (כ) כי ירחיב ה' אלהיך
 את גבולך, אין טעם הרחבה זאת כחותה שנאמר ואם ירחיב ה' אלהיך את גבולך וגו' ויספח
 לך עוד שלש ערים (דברים כ' ט' ט'), שאם כן לא היה בשר תאווה מותר בבואם לארץ, אבל
 שם נאמר כי יכרית ה' אלהיך את הגוים האלה אשר ה' אלהיך נותן לך את ארצם, והם שבעה
 הגוים אשר יזכיר בכל מקום, ואז נבדיל שלש ערים, וכן עשה יהושע, ואחרי כן אמר כי ירחיב
 ה' אלהיך את גבולך כאשר נשבע לאבותיך, וזה ירמוז לעשר העממין שנתנו לאברהם; אבל
 כאן אמר כאשר דבר, והם הגוים האלה אשר ה' אלהיך נותן לך את ארצם, כי מיד לאחר
 שכבשו וחלקו הותר להם בשר תאווה. (הרמב"ן): אכלה, ה"א נוספת: כי האוה נשיך, כי
 אכילת בשר לא היתה מזויה בימים הקדמונים כמו בזמנינו. ולא היו אוכלים בשר כי אם לפרקים
 ולתאווה רבה: (כא) כי ירחק, אין הטעם שיהיה מותר בהרחקת מקום בלבד, שאם כן יהיו
 יושבי ירושלים הסמוכים אסורים בבשר תאווה, אבל עם כל ישראל ידבר, ואמר להם כי כאשר
 ירחיב ה' את גבולכם, ולא תהיו כולכם יושבים סביב למשכן כאשר אתם היום במדבר יהיה
 לכם בשר החולין מותר, כי אי אפשר שתלכו כולכם ממקום רחוק אל המקום אשר יבחר ה'
 ותזבחו זבחים שלמים כל מה שתאכלו (ומה שאינו נוהג במקרת). (הרמב"ן):
 וזבחת

אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָךְ כְּאֲשֶׁר צִוִּיתָךְ
 וְאָכַלְתָּ בִשְׁעָרֶיךָ בְּכָל אֹת
 נַפְשֶׁךָ: (כג) אֲךְ כְּאֲשֶׁר יֹאכַל אֶת־
 הַצִּבִּי וְאֶת־הָאֵיר בֵּן תֹּאכַלְנּוּ
 הַטָּמֵא וְהַטְּהוֹר יַחְדָּו יֹאכַלְנּוּ:
 (כג) רַק חֹק לְבִלְתִּי אֲכַל הַדָּם
 כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל

הנפש

בלוט איזט דער לעבענסגייסט, אונד דוא זאלסט דען לעבענסגייסט ניכט מיט דעם פלוי

דאזיר דער עויגע געגעבען זא שלאסטען וויא איך דיר בעפאלען, אונד נאך הער צענסלוסט אין דיינען שטער טען פערצעהרען; (כג) יע דאך ווירד עם געגעסען, וויא מאן רעה אדער הירש איסט: דער אונרריינע איסט מיט דעם ריינען צוג זאממען. (כג) נור זייא דארין זארגפעלטיג, דאס דוא דאז בלוט ניכט עססעסט, דען דאז בלוט איזט דער לעבענסגייסט,

תרגום אונקלוס

יֵהֵב יְיָ לָךְ בְּמֵא דַּפְקֻדָּתָךְ וְחִיכּוּל בְּקִרְוֶךָ
 בְּכָל רְעוּת נַפְשֶׁךָ: (כג) בְּרַם בְּמֵא דִּי מְתֹאכִיל
 בְּשֵׁר טְבִיא וְיַח אֵילָא בֵּן תְּכַלְיָנְיָה מְסֵאָבָא
 וְדִבְקֵא בְּחָדָא יְכַלְיָנְיָה: (כג) לְחֹד תְּקִיף
 בְּדִיל דְּלֹא לְמִיכַל דְּמֵא אָרִי דְּמֵא הוּא
 נַפְשָׁא וְלֹא תִיכּוּר נַפְשָׁא עִם בְּשָׂרָא:

לא

באזהרתו קל וחומר לשאר מצות: ולא תאכל הנפש עם

ר ש י

כאשר צויתך. למדנו שיש לווי בזביחה האיד ישחוט והן הלכות שחיטה של למשה נסיני: (כב) אך כאשר יאכל את הצבי וגו'. איך מזהיר לאכלן בטורה אי מה צבי ואיל חלבן מותר אף חולין חלבן מותר ת"ל אך: (כג) רק חוק לבלתי אכול הדם. ממה שא' חוק אתה למד שהיו שטופים בדם לאכלו לפיכך הוכרך לומר חוק דברי ר"י ר"ש בן עזאי אומר לא בא הכתוב אלא להזהיר וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצות אם הדם שהוא קל להשמר ממנו שאין אדם מתאווה לו הוכרך לחזק

ב א ו ר

ובחת מבקרך וגו' כאשר צויתך, למדנו שיש לווי בזביחה האיד ישחוט, והן הלכות שחיטה שנאמרו למשה נסיני. (רש"י), ואמרו בספרי כאשר צויתך, מה קדשים בשחיטה אף חולין בשחיטה. והענין שבקדשי' נאמר ושחט ושחטו, ושחיטה בל"הק נופל על הכרת סימני הוואר, ומה שנאמר ושחטם במדבר, הוא מליצה שזבח אותם בל"זן טבחה, ומעתה אמר שיזבח החולין כאשר צויתך בקדשי', שהוא נסימני הוואר. (מדברי הרמב"ן): (כב) אך, הכוונה שהשחיטה תהיה כמו שחיטת קדשי', אבל לא האכילה, וכן מתורגם בל"א: (כג) רק חוק, ממה שנאמר חוק אתה למד שהיו שטופים בדם לאכלו, לפיכך הוכרך לומר חוק דברי ר' יהודה, ר' שמעון בן עזאי אומר לא בא הכתוב אלא להזהיר וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצות, אם הדם שהוא קל להשמר ממנו, שאין אדם מתאווה לו, הוכרך לחזק באזהרתו ק"ו לשאר מצות. ודברי ר' יהודה נאותין אל הפשוט, שאף אם הדם נפשו של אדם קבה ממנו, אפשר שהיו דבקים ורגילים בו בהיותם במכרים, כי היו זוכי' את זבחי'ם לשעירים, והם אלילי היער והשדה (וואורדגעטלען), כמו שכתוב ולא יזבחו עוד את זבחי'ם לשעירים אשר הם זונים אחריהם (ויקרא י"ז ז'), וכתוב יזבחו לשדים לא אלוה (דברי ל"ב י"ז), והיתה העבודה ההיא באכילה מן הדם, כי היו מקבלים את הדם לשדים, והם אוכלי' עליו, וממנו, וחשבו ש"י זה יתנבאו ויעשו פעולות נוראות, ובבר הזכיר מזה הרב המורה ז"ל. ולא שיהי' זה הטעם באסור אכילת הדם, שהרי הכתוב מפרש טעמו, כי הדם הוא הנפש וגו', אבל מזה הטעם היו שטופים בו ורודפים אחריו

הַנֶּפֶשׁ עִם־הַבָּשָׂר׃ (כד) לֹא
 תֹאכְלֵנוּ עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפַכְנוּ
 כַּמַּיִם׃ (כה) לֹא תֹאכְלֵנוּ לְמַעַן
 יֵיטֵב לָךְ וּלְבִנְיָהּ אַחֲרֶיךָ כִּי־
 תַעֲשֶׂה הַיְשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה׃ (כו) רַק
 קִדְשֶׁיךָ אֲשֶׁר־יְהִי לָךְ וּנְדָרֶיךָ
 תִּשָּׂא וּבָאת אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־

פליישע פֿערצעהרען. (כד) דוא זאָללסט עם ניכט עססען; זאָנדערן וויא וואַססער אויף דיא ערדע גיעסען. (כה) ווען דוא דאָו בלוט ניכט איססעסט זאָ טהוסט דוא, וואַס אין דען אויגען דעס עוויגען רעכט אויט, זאָ ווירד עם דיר אונד דיינען קינדערן נאָך דיר וואָהל געהען. (כו) דאָו הינגיען, וואַס דוא פֿאָן געהויליגטען זאָבען האַסט, אונד דיינע גע=

יבחר

ליעבדע, מוסט דוא אויפלאדען, אונד דאמיט אן דען אַרט קאַממען, דען דער עוויגע

ער=

תרגום אונקלוס

ר ש י

לֹא תִיכְלִינִיה עַל אֶרְעָא תִשְׁדִּינִיה
 כַּמַּיִא׃ (כה) לֹא תִיכְלִינִיה בְּדִיל דִּי יֵיטֵב
 לָךְ וּלְבִנְיָךְ בְּחַרְךָ אַרִי תַעֲבִיד דְּכָשֶׁר קָדָם
 יְיָ׃ (כו) לְחֹד מְעַשֵׂר קִידְשֶׁיךָ דִּי יְהוֹן לָךְ
 וּנְדָרְךָ תַּטּוּל וְתִיתִי לְאַחֲרָא דִּי יַתְרַעֵי יְיָ׃
 והעביד

עם הכשר. אזוהרה לאכר מן חמי: (כד) לא תאכלנו. אזוהרה לדס התמלית: (כה) לא תאכלנו. אזוהרה לדס האברים: למען ייטב לך וגומר. לא ולמד מתן שכן של מכות אם הדס שנכשו של אדם ק'ה ממנו הפורש ממנו זוכה לו ולבניו אחריו קל וחומר לגזל ועריות שנכשו של אדם מתאזהר להם: (כו) רק קדשיך. אף על פי שאתה

מותר

ב א ו ר

אחריו עד מאוד, כדרך המון בני אדם המשתוקקי' לדעת את העתיד ולעשות מעשים מצהילים ומכהילים, וכל תועבות האלילים והעצבים נולדו על צרכי היצר ההוא. ולזה הוכרך לכסול האזוהרה מאכילת הדם פעמים רבות, ואמר רק חזק לבלתי אכול את הדם, שלא יתפתה לעצנות המקיחים ואל ישעה בדבני שקר. ומן הטעם ההוא צעלמו נלטונוו בכסוי הדם, שהוא הפך העבודה ההיא, ובעבור שלא היו רגילים בו כי אם הליידי' ואנשי השדה אשר שם ירקדו השעירי', לא צאה המלוה ההיא כי אם בדם החיה והעוף אשר ילוד בשדה וציער, ולא חשש אם ישפך דם הנהמה הביתית. (מדברי הרמב"ן בשנוי לשון): (כה) למען ייטב לך, שלא יאכל נפש בהמה, שתשחית נפשו ונפש בניו אחריו, על כן לבניך אחריו: כי תעשה הישר, כי אם לא תאכל דם אז תעשה הישר בעיני ה': (כו) רק קדשיך, עולות ושלמים ונדרים: תשא, תשאם, כלומר

ה מ ע מ ר

(כד) על הארץ תשפכנו, הנכון לפי הפשוט הכווי שלא יאסף אותו אל מקום אחד לקסום קסם ולגמז' בו, כי כן היה דרכם לכנוס הדם בכלי או בגומא ולאכול עליו, וכן מבואר בשמואל (א' י"ד ל"ב), לפי שהיו העם שוחטים ארבה (פירוש אל גומא) ואכלו על הדם, לכן זוה שאול גלו האזן גדולה, ושחט שם והי' הדם זכ למטה ושפך לארץ, ונבלע שם ולזה נלטו בכסוי הדם בחיה ועוף כמו שכתב הרמב"ן. ומזה יראה לי הטעם כי בכל שחיטה שאינה ראויה פטור מלכסות (כדעת החכמים במשנה ב' פרק כסוי דם) שכיון שהבשר אסור באכילה אין לחוש שיאכלו על הדם. (כה) למען ייטב לך, כלומר אין אתה צריך ללכת אחר הנחשים באכילה על הדם לדעת מה יהי' באחרייך, כי אם תעשה הטוב והישר אז תדע כי ייטב לך ולבניך.

הרגום אשכנזי

ערווההלען ווירד. (כו) דא זעלבסט זאלסט דוא דיינע בראנדאפפער, זאווואהל פלייש אלס בלוט, אויף דען אלטאר דעם עוויגען דיינעם גאטטעם דארבריינגען, פאן דען אנה דערן אפפערן אבער זאלל דאז בלוט אויף דען אלטאר דעם עוויגען דיינעם גאטטעם גע- גאססען, אונד דאז פלייש פער- צעהרט ווערדען. (כח) מער- קע אונד בעפאלגע אללע דיע- זע ווארטע, דיא אויך דיר געביעטהע, דאמיט עס דיר אונד דיינען נאכקאממען אויף עוויג וואהל געהע, ווען דוא דאז טהוכט, וואס אין דען אויגען דעם עוויגען דיינעם גאטטעם גוט אונד רעכט איזט. (כט) ווען דער עוויגע דיי- גאטט דיעזע פעלקער, וועלכע דוא צו פערטרייבען הינגעהעסט, פאר דיר אויסראט- טען

ראה יב

יבחר יהוה: (כו) ועשית עליה
הבשר והדם על מזבח יהוה
אלהיה ודם זבחה יושפך על-
מזבח יהוה אלהיה והבשר
תאכל: (כח) שמר ושמעת את
כל הדברים האלה אשר אנכי
מצוה למען ייטב לך ולבניך
אחריך עד-עולם כי תעשה
הטוב והישר בעיני יהוה
אלהיה: ^{שלישי} (כט) כי-
יכרית יהוה אלהיה את הגוים
אשר אתה באשמה לרשת

אזהם

אזהם

ר ש י

מותר לשחוט חילין לא התרתי לך לשחוט את הקדשים ולאכלן בשעריך בלא הקרנה אלא הביאם לבית הבחירה: (כו) ועשית עולותיך אס עולות הם תן הכשר והדם על גבי המזבח ואס זבחי שלמים הם דם זבחך יושך על המזבח תחילה ואחר כך והכשר תאכל. ועוד דרשו רבותינו רק קדשך בא ללמד על הקדשים שנתנה לארץ וללמד על התמורות ועל ולדות קדשים שיקרבו: (כח) שמור. זו משנה שאחה לריך לשמרה בנטק שלא תשכח כענין שנאמר כי נעים כי תשמרם בנטק (משלי כ"ב) ואס שניתה אפשר שתשמע ותקיים הא כל שאינו בכלל משנה אינו בכלל מעשה: את כל הדברים. שמה חגיגה עליך מזוה קלה כמזוה שמורה: הטוב. בעיני השמים: והישר. בעיני אדם:

הרגום אונקלוס

(כו) ותעביר עלותך בשרא ודמא על מדבחה דיי אלהך ודם נכסת קודשך ישחפה על מדבחה דיי אלהך ובשרא תיכול: (כח) שר ותקביל יח כל פתגמאי האלין די אנא מפקיד לך בדיל דייטב לך ולבנך בתרך עד עלמא ארי תעביד דתקן ודבשר קדם יי אלהך: (כט) ארי ישיעי יי אלהך יח עממאי די את עליל לחמן

לחמן

קן

ב א ו ר

כלומר תביאם אל המקום הנבחר. (כו) הבשר והדם, ומבאר והולך דם זבחך ישך והכשר תאכל. והבשר תאכל, עם הכהן ידבר אס הוא צבור או מטאת או אסם והשוק והחזה, ואס שלמים יאכל רנס הישראלי, (הראש"ע): (כח) כי תעשה, אס תעשה. (כט) כו יכרית, גם זאת

אוֹתָם מִפְּנֵי וַיִּרְשֶׁת אֹתָם וַיִּשְׁבֹּת
 בְּאַרְצֵם: (ל) הַשְׁמַר לָךְ פֶּן תִּנְקֶשׁ
 אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי הַשְׁמַדָּם מִפְּנֵי
 וּפֶן תִּדְרֹשׁ לֵאלֹהֵיהֶם לֵאמֹר
 אֵיכָה יַעֲבֹדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־
 אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱשֶׂה כֵן גַּם־אֲנִי:
 (לא) לֹא תַעֲשֶׂה כֵן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ

טען ווירד, דוא ווירסט איהר
 לאנד איינגעהמען אונד דאָ
 רין וואָהנען: (ל) זאָ היטע
 דיד, דאָס דוא איהנען, נאָכ־
 דעם וואָ פֿאַר דיר פֿערטילגעט
 זינד, ניכט נאָכוואַנקעסט,
 דאָס דוא ניכט איהרען געט־
 טערן נאָכפֿאַרשעסט אונד
 שפּריכסט: וויא דיעזע פֿעל־
 קער איהרען געטטערן גע־
 דיענעט האַבען, זאָ ווילל
 אויך איך טהון. (לא) דוא

זאלסט דעם עוויגען דינעם גאָטטע אויף דיעזע וויזע ניכט דיענען; דען זיא האַבען

איה־

תרגום אונקלוס

ר ש י

לְחַמֵּן לְמִירַת יְהוָה מִן קִדְמָךְ וְחִיבַת
 יְהוָה וְחַתָּב בְּאַרְעֵהוּן: (ל) אֶסְתַּמַּר לָךְ
 וְלָמָּא תִתְקַל בְּחַרְיָהוּן בְּחַר דִּישְׁתִּיעוּן מִן
 קִדְמָךְ וְדָלְמָא תִתְבַּע לְטַעוּתְהוּן לְמִימַר
 אַבְדִּין פְּלַחִין עֲמַמְיָא הָאֵלִין ית טַעוּתְהוּן
 וְאֶעֱבִיד בֵּן אָף אָנָּא: (לא) לָא תַעֲבִיד בֵּן

(ל) פֿן תִּנקֶשׁ. אונקלוס תרגם לזון
 מוקש ואני אומר שלא חש לדקדק בלשון
 שלא מצינו נו"ן בלשון יוקש ואפילו ליסוד
 הנופל ממנו אבל בלשון שירוף וקשקוש
 מצינו נו"ן וארכובתיה דא לרא נקשן
 (דניאל ה') ואף זה אני אומר פֿן תִּנקֶשׁ
 אחריהם פֿן תִּטרַף אחריהם להיות כרוך
 אחר מעשיהם וכן יוקש נושא לכל אשר
 לו (תהלים ק"ט) מקלל את הרשע להיות
 עליו נושים רבים ויהיו מחזירין ומתנקשין

אחר ממנו: אחרי השמדם מפניך. אחר שתראה שאשמדם מפניך יש לך לתת לב מפני מה
 נשמדו אלו מפני מעשים מקולקלי שצדיהם אף אלה לא תעשה כן שלא יבואו אחרי וישמידוך:
 איכה יעבדו. לפי שלא ענש על ע"א אלא על זבח וקטור ונסוך והשתחוואה כמו שכתוב בלתי
 לה' לבדו (שמות כ"ב) דברים הנעשים לגזבה באלמדך באן שאם דרכה של ע"א לעובדה בדבר
 אחר כגון פוער לפעור וזורק אבן למרקולים זו היא עבודתו ומייב אבל זבח וקטור ונסוך והשתחוואה
 אפילו שלא בדרכ' מייב:

(לא) כי

ב א ו ר

זאת הפרשה דבקה עם כי ירחיב, כי אם לא ינלח את הגוים לא ירחיב את גבולו. (הראב"ע). ולפי מה
 שכתבו למעלה יפה נדבקה הפרשה הזאת שהי' האזהרה מלדרוש לע"ז, והבאה אחריה בנוחית
 הזקרה, עם אסור אכילת הדם, שגם היא הרחקה מתועבות המתקדשים למען יתנבאו. (ל) פֿן
 חנקש. אונקלוס תרגם לשון מוקש, ואני אומר שלא חש לדקדק בלשון שלא מצינו נו"ן בלשון
 יוקש ואפילו ליסוד הנופל ממנו, אבל בלשון שירוף וקשקוש מצינו נו"ן, וארכובתיה דא לרא
 נקשן (דניאל ה' ו'), ואף זה אני אומר פֿן תִּנקֶשׁ אחריהם פֿן תִּטרַף אחריהם להיות כרוך אחר
 מעשיהם, (רש"י), וכן הוא בתרגום אשכנזי (נאכוואַנקסט). איכה יעבדו, כדרך שעבדו הגוים
 החלה

ה מ ע ר

(ל) פֿן חנקש, עיין פירש"י, הנה לדקו דברי רש"י כי שרשו נוקש, אולם גם אונקלוס תרגם
 נכונה, וכמו שכתב הרד"ק בשרשים, כי נקש ויקש ענין אשד בס. גם הראי' שהביא רש"י מן
 וארכובת

תרגום אשכנזי

איהרען געטטערן געטהאן, וואס דעם עוויגען איין גרייל איוט, אונד פאן איהם געהאט. סעט ווירד, זיא פערברענגען זאגאר איהרע זעהנע אונד טעמער דען געטטערן צו עהרען.

יג (ה) אללעס, וואס איך איך בעפעהלע זאללט איהר גענויא בעאבאטען, ניכטס הינצו טהון, ניכטס דאפאן נעהמען. (ג) ווען איין פראפעטה אדער טריימער אונטער איך אויפשטעהט, אונד

ר ש"י

(לא) כי גם את בניהם. גם לרבות את אבותיהם ואמותיהם אמר רבי עקיבא אני ראיתי ארמי שכפתו לאביו לפני כלבו ואכלו:

יג (א) את כל הדבר. קלה נחמורה: תשמרו לעשות. ליתן לא תעשה על עשה האמורים נפרשה שכל השמר לשון לא תעשה הוא אלא שאין לוקין על השמר של עשה: לא תוסף עליו. חמשה טוטפות חמשה מינין כלולב ארבע ברכות לברכת כהנים:

(ב) ונתן

ראה יב יג

כי כל-הועבת יהוה אשר שגא עשו לאלהיהם כי גם את-בניהם ואת-בנותיהם ישרפו באש לאלהיהם: יג (ה) את כל-הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אתו תשמרו לעשות לא-תסף עליו ולא-תגרע ממנו: פ

(ג) כי-יקום בקרבך גביא או חלם חלום

תרגום אונקלוס

קדם יי אלקה ארי כל דמרחק קדם יי דסני עבדין לטעותהון ארי אף יח בגניהון ויח בנתהון מוקדון בנורא לטעותהון: יג (ה) יח כל פתגמא די אנא מפקיד יתכון יתיה תטרון למעבד לא תוספון עלוהי ולא תמנעון מניה: (ג) ארי יקום בגינך גביא או חלים חלמא ויתן לך

אח

ב א ו ר

האלה את אלהיהם, כן אעשה גם אני לכבוד השם, לתשדך שהעבודה היא רצויה, אך הם עבדו לזרים ואתה תעבוד לאל חי. (לא) כי כל הועבת ה' אשר שגא, לפי שהיתה ידיעתם ולזורם באלהיות שוא ותוהו, נמשך מזה שגם עבודתם תועבה, על דרך משל לפי לזורם שהאליל אכזרי היו מקריבים בני אדם לפניו, מבלי לחוס ולחמול אף על בניהם ובנותיהם, ומזה תקיש על השאר, שכלם תועבת ה' אשר שגא:

יג (א) לא תסף, כנר אמרנו שהתוספת גם הוא מגרעת כי על ידה ישוב העיקר טפל והטפל עיקר

ה מ ע מ ר

וארכבתה דא לדא נקשן (דניאל ה' וי"ו), יש לפרש מענין מוקש שהכוונה כאלו הארכבות יכשלו אשה באחותה.

יג (ב) כי יקום, שלש מלות האלה, והם דיני המתנבא בשם ע"ז או בשם ה' לעבוד עבודה זרה ודיני מסית ועיר הנדחת המה אך סעיפים היוולאים משרש איסור ע"ז אשר נאמר בסניני, אולם עתה כאשר קרבו ימי משה למות היה מן הצורך להזהירם שאם יקום אצרינו נביא להדיקם מעל ה', לא ישמעו אליו ואמר עוד כי לא לבד יש משפט מות לנביא אשר